

تازە كۆمەلە چیرۆکیكم لی خویندیووه،
 ھەروا لە كەشوهەواي چیرۆكەكاندا
 دەژیام و ھەزەم دەکرد لەبارمیانەوه لەگەڵ
 كەسەسەسەیک بدویم. تا راست لەو
 سەرۆبەندەدا وەقدیكي پروناكبیری لە
 كوردستانی رۆژھەلاتەوه ھاتە ھەولیر و
 نووسەری چیرۆكەكانیان بۆ ھینام و من
 ئاودەنگیكي چاكم دەست كەوت تا ھەزە
 دەرروونییەكەي خۆم وەدی بیتم.

ھەر زوو باسی چیرۆكەكانم لەگەڵ ھینا
 گۆرپی و دیم لە بارمیانەوه قسەي شیاوی
 تۆمارکردنی پین، بەلام دوو رۆژ بە
 دەوریدا ھاتم و چووم، ملی بۆ دیمانەیهك
 نەدەدا و ھەر جارەي بە بیانوویەكەوه
 تەفرەي دەدام. سەرەنجام شەوئیکیان
 بەگیرم ھینا و ریکوردەریكي بچووكم
 لەپیش دانا. لە سەرتاسەری كاتی
 دیمانەكەدا (كە كاترئمیر و چارەگی
 خایاند) بەردەوام لە پەنجەرەي ژووریكي
 شیراتۆنەوه نیگای بەرھو گەرەكە
 دوورەكانی ھەولیر دەرۆیشت و ئەوێ من
 دەمتوانی لە سیمایدا بخوینمەوه،
 نیگەرانییەكی شاراوو بوو. ھەمان
 نیگەرانی و دلەراوکی و دپدۆنگی كە بە
 سیمای یەك یەكی چیرۆكەكانیشییەوه
 دیارە.

عەتای نەھایی بگێرھووی چیرۆکی
 ژیانى مرۆقە غەمگین و بی دەرتان و
 باندە بریندارەكانی ئەم سووچە تەریكەي
 دنیا لەگەلمانە..

عەتای نەھایی:

مرۆقی كۆمەلگەي كوردی لە دەرەووی مائ دەیان دەمامکی پینە

دیمانەیهك لەگەڵ عەتای نەھایی بەبۆنەي بلاووبوونەوي
 كۆمەلە چیرۆکی «ئەي باندە بریندارە كە منم»

* کاک عهتا، دواى دوو کۆمهله چیرۆکی «زریکه» و «تهنگانه»، دوا چیرۆکت «ئو بالنده برينداره كه منم»، ئايا تهنييا داگري چهند چیرۆکیکی تازه يه يان گواستنهوى قوناغيتکه له ژيانى نووسهري تۆدا؟

- رهنگه ههردووکیان بېت، له لایه کهوه دواى «تهنگانه» نزیکه ههشت ساله کۆمهله چیرۆکم بلاونه کردۆتهوه، چیرۆکیشم کهم بلاوکردۆتهوه، سى چوار چیرۆک نهين. دوو چیرۆک به زمانى فارسى و يهک دوو چیرۆکیش به زمانى کوردى. ههشت سال ماوهيهکى دوورودرپژه. راسته لهو ماوهيهدا کارى ترم کردوو، دوو رۆمانم نووسيوه، بهلام وهکو چیرۆک پهلم نهکردوو، بۆيه حهزم کردوو ستيهه کۆمهله چیرۆکم که دهگاته دهستى خۆينهراو شتيکی تازه بېت و لانیکهه به پرواى خۆم، جوينهوه و دووباره کردنهوى تهجره به کانی «زریکه» و «تهنگانه» نه بېت.

له لایه کى تریشهوه پيشتریش گوتومه، من چ وهک چیرۆکنووس چ وهک رۆماننووس، پياویتیکی ئەزمونگهرم. هههمیشه بروام وایه که ده بېت ههموو چیرۆکیکم تهجره به يهکى تازه بېت، ههه له پرووى شکل و فۆرمهوه و ههه له پرووى ناوه رۆک و دالغه و ئیبهدى چیرۆکه کانهوه. ئەمه وای کردوو که من وهلامى پرسياره کهى ئیوه بهم شتيويه بدهمهوه که ههه کۆمهله چیرۆکیکی تازه يه داده بېت و ههه به پرواى خۆم تپه پاننده له دنياى کۆمهله چیرۆکه کانی زریکه و تهنگانه له ههموو ئاسته کانیدا. دياره من له ههشت ساله دا ژياوم، له بارهى مروف و کۆمه لگاکه مهوه و له بارهى خۆشمهوه رومانم بووه، خۆپنده وهم بووه، ههمووى ئەوانه و دنيا بېینیى خۆم بېگومان کارى کردۆته سهه نووسينه کانم.

* وهک زیاد کردنیک بهم پرسيارهوه، ئايا پیت وایه له داها توودا و له کۆمه له يه کى تردا بتوانى ئەو فۆرم و شتيواز و قوناغيش جى بېلى؟

- نا، من ئاوا ته ماشاى مهسه له که ناکهه، پيم وانیهه ئەو چهند چیرۆکهى که له دووتوتى کۆمه لهى «ئو بالنده برينداره كه منم» دا بلاو بوونه تهوه، ههموویان له سهه فۆرميکن و به شتيوازيک گيڤردارونهوه، به پيچه وانوهه پيموايه ههه کاميان چیرۆکیکی سهه به خۆن و ههه کام خاونهى بېرۆکه و ئیبهدى تايهت به خۆيان و ههه کام به زمان و فۆرم و شتيوازي تايهت به خۆيان گيڤردارونه تهوه، ههه کاميکیان به پیتی پتيوستی چیرۆکه که هه ندی ته کنیکی تايهت به خۆيان هه يه، که واته وانیهه که ئەم

کۆمه له چیرۆکه خاونهى ستايلیکی هاوبهش له هه موو چیرۆکه کانی بېت، بۆ داها تووشم ئەگهه به رهه ميکم بېت (ئهگه چى پيشبينييه کهى بۆ من زهحه ته) به دلنیا ييه وه کاریک ده بى جياواز له وان له هه موو باره کانهوه، لانیکهه له بارى زمان و چۆنيه تى گيڤرانه وه و فۆرمه وه.

ئهگه چى له يه کهه چیرۆکه مه وه تا ئيستى و پيم وایه له مه وه به دواش تاله ده زوويهک هه يه، وهکو دنيا بېینی تايهت تى نووسه ره کهى که ئەم دنکه ته سيپه حانه به يه که وه گری ده دات، ناسين و خۆپنده وهى ئەم تاله ده زووه بۆ خۆپنهه و رهخه گران و بۆ خۆشم ده توانى ده روازه يهک به پرووى ناسينى دنياى تايهت تى مندا وهکو عه تاي نه هاى، بکاته وه، وهکو هه موو نووسه ريک که دنياى تايهت تى خۆى هه يه و لانیکهه خاله سه ره کيهه کانی له هه موو چیرۆکه کانیدا هاوبه شن.

ههه چیرۆکیک به شتيکه له پرۆژه کانی نووسهه. ئەگه چى ئەو پرۆژه يه رهنگه باب ته يکی له پيشدا رهنگ بۆ رپژراو و پلان بۆ داندرائو نه بېت، به لکو باب ته يکی لاشعوور و له ناوشارى نووسه ره که يدا بى، به لام ههه چیرۆکیکی دنياى تايهت به خۆى هه يه و ههه چیرۆکیک بۆ خۆى پرۆژه يه کى کاريهه که جگه له تيمه و ناوه رۆکه کهى، فۆرم باشترين و متمانه پيکراوترين ده لاقه يه بۆ په ييردن به تايه ته ندیهه کانی چیرۆکه که.

* سه ره راى ئەو ئەزمونه جياوازانى که باست کردن، پيتوايه به کۆى ئەوانه وه تواني بېت شتيوازيکی تايهت به خۆت دۆزيبته وه؟ ئايا عه تاي نه هاى توانيويه تى له چیرۆکنووسى کورديدا دهنگيکی جياواز بى؟

- ئەگهه مه به ستت له شتيواز، ستايه يان ئەوهى فارسه کان پیتی ده لپن «سه بک» به راستى من بروام به وه نييه. من حهز ده کهه هه موو کاریک تهجره به يه کى تايهت بېت، چونکه ئيمه که باسى شتيواز و ستايه ل ده کين زياتر مه به ستمان ئەو رواله ته يه، وهک زمان و فۆرم و ته کنیک که له پيش منيشه وه به نيسبهت زۆر چیرۆکنووسه وه کاراکتهرى چیرۆکنووسه که و شتيوازي نووسينه کهى ده رده خا، وهها که ئەگهه له چیرۆکیکدا ناوى چیرۆکنووسه کهش بسرينه وه، خۆپنه ره کانی بيناسنه وه. من بروام به وه نييه بگهه به شتيواز و شتيوه نووسينيکی تايهت و که لک وهه گرتن له کۆمه له ته کنیکی دياربکراو و زمانىکی تايهت. من ئەو ميراته هه لبرگم و له هه موو چیرۆکه کانیدا په يرهوى بکهه، به لام له بارهى ئەوه وه که عه تاي نه هاى دهنگيکی جياواز له هاوړى چیرۆکنووسه کانی بېت و تايه ته ندیهه خۆى بۆ ناسينه وه

ئەو شتە بوونی نییە. ئەم خەمە بۆ من وای لێهات که دەبینی یەکەم چیرۆکی «تەنگانە» م بەم کیشەوه دەست پێدەکا. کیشەوی ئەو شتە که من پیتی دەلێم واقعیی مرۆفی کورد و واقعیی کۆمەلگەیی کوردی ئەم سەردەمە و رەخنەگرەکان پێیان دەگوت رەشبینی.

راسته کۆمەلەی واقعیی جوانتر و مرۆفی بەختەوهرتر و سپیایی و گەشی و سووروسەپانی لە دەرەوی بوونی من وەک مرۆفیک هەیه، بەلام ئەگەر ئەمانەش بە چاوی من بگێردرێنەوه، که من پێم وایە چاویکە پەردە لەسەر رۆالەتەکان هەلەداتەوه و بە بۆچوونی خۆم توانای بینینی ناوهرەوی رۆالەت و شتە پروکەشەکانیشی هەیه، لەوه گەشتەر و سپیتر ناییت که من دەبگێرمەوه، من لە دەرەوی واقعیی هیچ ناگێرمەوه. خۆش ئەوهیه من لە ناو چیرۆکەکان و تەنانەت رۆمانەکانیشمدا، کاراکتەرەکانم لەناو چین و تووتیکی تایبەتی کۆمەلگە هەلنا بێرم که بلیتم ئەم چینه چینیکی بێبەخت و نەدار و دواکەوتووه و لەناو ئەو کۆمەلگەیه شدا چینیکی بەختەوهرتر و ژیان خۆشتر دەژی. لەناو کارەکتەرەکانمدا خەلکی هەژار و ناغا و ساماندار و رۆشنبیر و دیکەیان تێدایە. دەرکری لە من

بیت و چیرۆکەکانی لە مەیدانی کۆمەلە چیرۆکی ئەم نەسلە و نەسلەکانی پێشوویش خاوەنی تایبەتەندی بێ، ئەوه ئاواتی منە. که دەلێم ئاواتی منە لەبەر ئەوهیه هەر وەک گوتم وەکو مرۆفیک بینینی تایبەتم هەیه بۆ دنیا، مەعریفەیی تایبەت بە خۆم هەیه بەرامبەر بە مرۆف و بە کۆمەلگاکەم. تەنانەت زۆر جار هەست دەکەم نووسینەکانم بە شێوهیهکی نااگا هەلگری کۆمەلە خەمیک و کۆمەلە کیشەیهکی تایبەتی من. ئەگەر بەگشتی لە گێرانەوهی رۆمان و چیرۆکەکانمدا راستگۆ بووبیتم، بێگومان دەبێ ئەو دنیا به نیشان بدەن که دنیا ی تایبەتی منە و بەوه خۆتەرەکانم دەستی ئەو دنیا به بناسنەوه. ئەوه ئاواتی منە و با بزاین خۆتەرانیشت چۆن وەلامی ئەو پرسیارەیی تۆ دەدەنەوه.

* وەبیرم دێ یەکەم جار که زریکەم خۆتێندەوه، بربارم دا جارتیکی دی هیچ چیرۆکیکی ئەو پیاوه رەشبینە نەخۆتێنەوه، بەلام که «تەنگانە» هاتە بازار پێش ئەوهی بریاری کرینی بدەم، کرپووم و چیرۆکەکانم خۆتێندبوونەوه. دەمەوی بلیتم ئەگەرچی لەوانەیه منی خۆتێنەر لە تیم و نیوهرۆکدا لەگەڵ چیرۆکەکانمدا نەبم، بەلام توانایهکی شاراوه، شتییک هەیه که رامدەکیشی بۆ ئەوهی جارتیکی تر چیرۆکی دیکەت لێ بخۆتێنەوه.

ئەو شتە شاراوهیه بەلای خۆتەوه لە چیرۆکەکانمدا چیه؟
- ئەوهی تۆ پیتی دەلێی رەشبینی، من پیتی دەلێم بەشیک لەو دنیا تایبەتەیی عەتای نەهایی. بەشیک لەو بینینه تایبەتە که تەنیا دەرکری لە دەلاقەیی چاوی عەتاوه بۆ مرۆف و بۆ کۆمەلگە لیتی پروانی.

روانیی من بۆ مرۆف، لە قوئاغیکی تایبەتی میژوویدا که منی تێدا دەژیم و خۆتێندەوه بۆ میژوو ی کۆمەلگاکەم و تێرمانم لە جەوهەر و توانا و کارو کردەیی مرۆفەوه، هەمووی ئەوانە یەک دەگرنەوه و لای من دەبن بە واقع بینییەک که زۆر کسی تر پیتی دەلێن رەشبینی یان دنیا تاریک و رەشەکهی عەتای نەهایی.

تۆ لەبیرتە من که «زریکە» م بلاوکردەوه چەند رەخنەگریک بە نووسینیش هەر ئەو قسەیان دەکرد که عەتا پیاویکی رەشبینە، بەلام ئەم رەشبینییە ئەگەر بە مانای ئەوه بێ که دنیا سپیتر و گەشتەر لەوهیه که من دەبگێرمەوه، حەزم دەکرد لەو تیبگەم که رەشبینییەکهی من کامەیه. ئەوهبوو بە چیرۆکەکانی کۆمەلە چیرۆکی «زریکە» دا دەهاتەوه و دەمخۆتێندەوه، دەمبینی هیچ شتیکی وای تێدانییە که لە دەرەوی واقعیی بێ و بلیین ئەمە فانتازیای تایبەتی نووسەرەکهیهتی و لە واقعیی

سپیايشدا رووده دات. كه وا بو دانی پیداده نیتی كه له كۆمه لگای ئیتمه شدا دیارده و شتی جوان ههیه؟
- من نايشارمه وه، بئگومان له كۆمه لگی ئیتمه دا و له هه موو كۆمه لگایه كدا جوانی ههیه و هه یچ گومانم نییه كه لای هه موو ئینسانه كان جوانی ههیه، ديسان خۆش حالم ئه گهر گۆرانكاریه كه فكري لای من رووی دابی، چونكه پیم وایه گۆرانكاریه فكري لای هه موو ئینسانیهك ههیه، به للام ئه وه ندهی له خۆم گه یشتبیتیم، پیموایه گۆرانكاریه كه له و ئاسته دا نییه كه دنیا بپنیم به رامه به ره مۆف و كۆمه لگایه كه م گۆرابی.

رهنگه توانیبیتیم له كۆمه له چیرۆکی «ئه و بالند برینداره كه منم» هه ندی قوولتتر و به ربلاوتر و هه مه لایه نه تر ته ماشای كه ساتیه كان و ئه و دۆخ و دۆزه م كردبێ كه كه سایه تییه كانی تیدایه و رهنگه به خوتیندنه وه كه ی تۆ توانیبیتیم له گه ل ئه وه دا كه ناته واوییه كان- كه لیتره دا مه به ستم ته نیا هه ژاری و نه داری نییه، به لكو هه موو جوړه ناته واوییه كانه- ده ربخه م، ئه و ترووسكه ئومیدانه ش ده ربخه م كه لای هه موو كه سه كان و له ناو هه موو دۆزه كاندا ههیه. من چ ئه وكات و چ ئیستاش، هه رگیز بروام به وه نه بووه ئه وه ی لای مۆف ههیه ته نیا رهشایی و خه م و نا ئومیدی و دواكه وتنه و ته نیا هه ژاری مادی و كولتووری و مه عریفی و مه عنه وییه. بئگومان ئه وه ی لای مۆف ههیه عه شقه و خۆشه ویستییه. پیموایه له كۆمه له چیرۆكه كانی «زبكه» و «تهنگانه» شدا به پیتی پنیوست ئاوپ له وه عه شقه دراوده ته وه و په نجه خراوده ته سه ره ئه و ترووسكایانه كه له ژبانی كه سه كان و دۆخه كاندا ههیه، به للام رهنگه خوتیندنه وه كه ی تۆ راست بی، له چیرۆكه كانی «ئه و بالنده...» دا هه قیكی زیاتر درابی به و جوانیانه و سپیایانه كه له ناخ و ده ره وه ی مۆفه كاندا ههیه، ئه وه ش بلیم من به هه یچ شتیوه یه ك شته كان به دووجه مسه ری نابینم و ئه و دو الیزمه لای من نییه. ئه گه رچی له ناو كولتوور و میژوو و میتشك و یه كه یه كه ی ده ماره كاماندا رهگی داکوتا وه. دو الیزمی رهش و سپی، خیرو شه ر، چاك و خراب و... تاد. لای من مۆف له ده ره وه ی ئه و دو الیزمه یه. نهك بلیم له فلان چیرۆكه مدا خیره كانم به رجه سته كر دووه و له فلانه دا شه ره كان. ئه مه مۆفه، به تالی و ناخۆشی و ته واوی و ناته واوی و عه شق و خۆشه ویستییه وه و به هه موو لایه نه كانییه وه، به للام ئه وه ی له ئه نجامدا من ده ببینم وهك خۆت ئامازت پینكر، عه شقه. عه شق ئه و ترووسكه ئومیدیه كه لای

بپرسن چۆن به هه مان ئه ندازه كه رهشایی له ناو ژبانی هه ژاره كاندا ههیه، له ناو ژبانی سامانداره كان و چینی ناوه نجه كۆمه لگه شدا ههیه؟ راسته رواله تی ژبانه كان و ئه وه ی كه له یه كه م بینیندا خۆی به چاوی بینه ردا ده دات، هه ره كه له رواله تی چینی هه ژاردا رهشایی ده بینرێ، به للام رواله تی چینی ساماندار و ناوه نجه كه، رواله تیکه گهش و سپییه، به للام قه رار نییه من وهك چیرۆكنووس رواله ته كان بگیرمه وه، ده بی من په رده له سه ره ئه و رواله تانه هه لده مه وه. ده بی تۆی تۆی ئه و رواله تانه لایه م و به گیرانه وه یه كه راستگۆیانه و به روچوو و قوولبوونه وه، له ناخی ئه و مۆفانه بروانم. راسته من هه لسو كه وتی روژانه ی مۆفه كان و ژبانی رواله تییه ان ده گیرمه وه، به للام له وه هه لسو كه وتانه ده لاقیه ك ده كه مه وه بۆ ئه وه ی بگه مه پشته وه و ئه و دیوی رواله ته كه كه پیم وایه واقع و حقیقه ت له ویدایه.

من له ناو خه لكانی ئه و كۆمه لگایه دا ده ژیم و ده بی روودا و كه سایه تییه كانی ناو ئه و كۆمه لگایه بین له بیژنگی زهینی منی چیرۆكنووس تیپه ر بن، ئه وه ی پتی ده لئین واقعی به ره سه ت یان عه ینی ده بی بته ناو زهینی ئه م مۆفه وه كه مۆفیكی به بروای خۆم ئیفلیج و ده سه ته وه ستان نییه، له ناو ئه و زهینه دا برووخێ و له ئه نجامی ئه و رووخان و هه ره س هینان و هه پروون به هه پروون بوونه دا هه قیقه تیکه تر ده ربكه وی. هه قیقه تیکه كه ئه و ته رکیبه ندی و كۆمپۆزیسیۆنه واقعی به ره سه تانه ده یشارته وه. من به دووباره شكلی پتی به خشینه وه به و رووداوه پارچه پارچه بووانه ی ناو زهینم و به دروستكر دنه وه ی واقعیكی تر له سه ره ئه و واقعی هه پروون به هه پروونه پیم وایه ئه و هه قیقه ته ده رده خه م كه له ده ره وه ی زهینی من به سه یرو سه مه ره ترین شتیوه خۆی شار دۆته وه.

* به للام له كۆمه له چیرۆکی سییه مدا هه ره كه له سه ره تاوه ئامازه مان پینكر، من هه سه ت ده كه م گۆرانكاریه كه فكري لای چیرۆكنووس رووی دابی. واته جوړی روانی چیرۆكنووس بۆ مۆفه كان و روودا و كه سیتییه كان و بۆ دنیا ش جوړتیکه گه شبینانه تر و به قه ولی خۆت سپیتره، بۆ نمونه له چیرۆکی «ئیبواره ی چوارده ی مانگ» دا راسته كه سیتییه سه ره كه یی چیرۆكه كه له تۆف و كر پته دا بزر ده بی و ده مرئ، به للام ده بینین عه شقیك بۆ ژبان، جوانیینی دنیا، عه شقیك كه ته نانه ت له ناواییه كدا هه مه گیر بووه، ئاماده یه. راسته مه رگ ههیه، به للام مه رگیكی سپی، هه ره كه له ناو

دیا لۆگانه یه که به دهر له هه موو زیاده بیژییه کانه که له ژبانی هه موو مرۆقه کانداهیه. دیا لۆگی داستانی گفتوگۆیه کی پوخت و چره که فکر و بۆچوونه کانی که سایه تیییه کان ئاشکرا دهکات و خۆینهر دهرگیر و تیکه ل به واقیعه کانی ژبانی خۆی و ئه و دۆخه دهکات که که سایه تیییه کان تیییدا دهژین و بواری ئه وه به خۆینهر ده دات که خۆیندنه وهی تایبته به خۆی بهرامبهر به ژبان و نه تیییه کانی که سایه تیییه کان هه بیته. ئه مه به رای من بواریکی به رفراوانتر له وه یه که منیکی چیرۆکنووس لیکدانه وه و وه سفی که سایه تیییه ک بکه م به بی ئه وهی مه جالی پیتبده م که خۆی بدویت و به رانه ره که ی بدوینیت. ئه مه دهرفه تیک ده دا به خۆینهر تا له بری ئه وهی له دهره وهی دنیای چیرۆکه که به سه ستیت تا دهنگیکی زیاده و دهنگیکی سییه م بۆی بگپیتته وه، یان چاویکی زیاده و چاویکی سییه م بۆی ببینی، خۆی ده چیتته ناو واقیعه که و به شداری ژبان و دیا لۆگی که سایه تیییه کان ده بی که خۆیان ده گپرنه وه. به م جوړه وه ک چۆن من دنیای خۆم له ویدا ده دۆزمه وه ئه ویش ده توانی له نیو جیهانی چیرۆکی مندا که شفای خۆی بکات و دنیای تایبه تی خۆی بدۆزیتته وه و له ریگه ی په رده ه لدا نه وه له هه ندی نه یینی که له ناو چیرۆکی کدا ئاشکرا ده بیته، خۆینهر نه تیییه کانی ژبانی خۆی بۆ ئاشکرا بیته.

* کاک عه تا شوین له زۆریه ی چیرۆکه کانتدا و به تاییه تی له چیرۆکه کانی ئه م کۆمه له یه شتدا، شوینیکی داخراو و به رته سه که، ته نانه ت له رۆمانی «بالتده کانی دهم با» شدا شوینی رووداو ژووریکی ته سک و ترووسک و تاریکه و زۆریه ی کات په رده یه ک دادراوه ته وه. سه ز ده که م بزانه ئایا مه به سه ستیکی تاییه تیت له هه لیزاردنی شوین به و شتویه بووه یان ئه مه شیان به شتویه یه کی ناگا ره نگدانه وهی دنیابینی خۆته؟

- با له پیتشه وه بیلیم له پشت ئه م به رته سه کی و شوینه بچوکییه ی هه ندی له چیرۆک و رۆمانه کانم، هیه چ پلان و نه خشه یه کی له وه پیتش ئاماده نییه، به لام ئیستا که تۆ له و به رته سه کییه ی شوین ده دویتی، ده کریته له هه ندی هۆکار که له م ساته وه خته دا له منیش ئاشکرا ده بیته تۆش هاویه شی ئه و ئاشکرا بوونه بکه م که بیگومان ده یان هۆکاری تریش ده توانی له پشتی ئه مه وه بیته که له ساته وه ختی تردا له مندا یان له خۆینهری تردا ئاشکرا ده بیته.

بروانه کاکه سلیمان، ئیمه له کۆمه لگه ی کوردیدا ده ژین، ژبان له کۆمه لگه یه کی وادا له فه زایه کی به ریلای

هه موومان هه یه. به بروای خۆم لای هه موو که سایه تیییه کانی چیرۆکه کانیشم هه یه که رهنگه له م چیرۆکانه ی دوا ییدا زیاتر به رجه سه ته کرابیتته وه. ئه گه ر عه شق نه بوایه هیه چ پاساو یک بۆ به رده و امبوون له ژبان و له نووسین نه ده بوو.

* په کی که له و ته کنیکانه ی له چیرۆکه کانتدا به به ریلای که لکی لئوه رگیراوه، به کاربردنی زۆری دیا لۆگه، به تایبته له چیرۆکه کانی ئه م کتیبه تدا گه لێ جار دیا لۆگ بووه ته ته کنیکی گپرانه وه. به دهرپرینیکی تر زۆر جار گپرانه وه که ده ده به ده ست خۆی که سه ییتی ناو چیرۆکه کان. ده مه وی بزانه هۆکاری ئه وه چیه؟

- که ده لیتی به کاربردنی زۆری دیا لۆگ، رهنگه له چاو زۆریه ی چیرۆکی کوردی بیته، نه ک له چاو چیرۆکی جیهانی یان نه ته وه کانی تر. راسته له لای چیرۆکنووسانی ئیمه دیا لۆگ دهرپرینیکی بالای نییه. نووسه ره کان زیاتر وه سف ده که ن و له دهره وهی واقیعه که و رووداو ده که دان و له دهره وهی ژبانی کاراکته ره کان وه ستاون و چیرۆکه کان ده گپرنه وه یان به وه سفیکی شاعیرانه و ئینشایی و هه ندی جار به وه سفیکی جوانی چیرۆکنووسانه ش چیرۆکه کان ده گپرنه وه، به لام لای من شته که به پیتچه وانه وه یه، لای من هه موو هه وه له کان بۆ ئه وه یه له و دۆخه نزیک بیه وه که منی گپره ره وه که مه ترین دهرم له گپرانه وه دا هه بیته و ئه وهی که دنیاکه ی خۆی ئاشکرا ده کات خۆی که سایه تیییه کان بن، دیاره له و باره وه چهند بیرو رای جیاواز هه یه، ئه وهی من بروام پیتیه تی ئه وه یه ده کری ئیمه له ناو دیا لۆگی رۆژانه ی که سه کاندایه زیاتر په ی به هه قیقه ت و واقیعه تی ژبان و بوونی که سه کان به رین، نه ک ئه وهی چاویکی دهره کی بیته وه سفمان بۆ بکات و شته کانه مان بۆ شی بکاته وه. من پیموایه چیرۆک له م قۆناغه دا له ئاستیکدایه نابی نیشانی بده یته و وه سفی بکه یته و لیک بده یته وه، به لکو ده بی دنیایه ک بخولقیینی و خۆینهر بخه بیته ناو ئه و دنیایه وه تا بۆخۆی تیییدا که شف بکات، که شفیش نا کری مه گه ر خۆینهر گویتی له دهنگی که سایه تیییه کان بیته و قسه کان یان و دیا لۆگه کان رووبه رووی په کتر و مۆنۆلۆگه کان یان بیسیته که هه ست و بیرکردنه وه و شعوری تاکه که سه ییانه به رامبهر به خۆیان و به رامبهر به رووداو هه کانی دهره وه. من ئه وه به ره گه زیکی ئیجایی چیرۆکی خۆم ده زانم.

دیاره دیا لۆگ لای من هه موو ئه و گفتوگۆیه نییه که له وانه یه له نیوان دوو که سه دا روویدات، به لکو دیا لۆگیکی داستانییه. دیا لۆگی داستانییه.

وهكو كووچه و كوۆلان و سه رشه قام و پانتاييه كان و چايخانه و چي و چي، بواري ده رخشستني راز و نهينيه كان نابه خشيته مرؤقه كاني ئەو كۆمه لگايه .

تۆ تا فه زاي ژبانه كهت بچووكتتر ده بيتته وه، بواري دركاندني نهينيه كانت و سه ره له دان و خو ده رخشستني ئەو هه قيقه تانه كه له بپرکردنه وهی تۆدا هه ن زياتر خوئی ده رده خات. ئيمه زۆر مرؤقی وا ده ناسين كه له ناو شه قام و چايخانه و شويني كارباندا مرؤقتيكي له سه داسه د جياواز له وه ن كه له ماله كهی خو باندا ده ژين. به لای منه وه به نيسبته مرؤقه وه، به تاييه ته مرؤقی كۆمه لگه ی كوردی راستييه كان له ده ره وه نين. مرؤقی كۆمه لگه ی كوردی له ده ره وه ی مالّ ده بان ده مامکی پييه و به پتي پتويست له هه ر شويني كدا له ده موچاويان ده كا و كاره كتهرتيكي جياواز نيشاني خه لك ده دات. ئەو مرؤقه كه ده چيسته وه ناو مالي خوئی و ناو خه لوه تي ژوو ره كه ی، ده مامكه كان فریّ ده دات. ئەو مرؤقه هه رچي شوينه كه ی خه لوه تتر ده بيتته وه، هه رچي كه ساني ده ورو به ري كه م و كه م و كه متر ده بنه وه، راز و نهينيه ده ورو نييه كاني زياتر ئاشكرا ده بيت. مرؤقی كۆمه لگه ی كوردی كه ده چيسته وه ماله كه ی، لای ژن يان ميژده كه ی و دايك و منالي، راسته له ده ره وه هه ندیّ ده مامکی فریّ داو، به لام هيشتا چه ند ده مامكتيكي هه ر پييه . راستييه كاني نيوان خوئی و ژنه كه ی يان ميژده كه ی ده شاريتته وه تا منداله كان په ی به هه ندیّ له و راستييه نه يه ن، به لام كاتي له گه ل هاوسه ره كه يدا ده چيسته ژوو رتيكه وه دوو سيّ ده مامکی تريشي پتويست ناميني و فرتي ده دات. كاتيک كه هه موو كه سه كاني ده ورو به ري له لای ون ده بن و ده كه ويته خه لوه تي خو يه وه، ئيتر هه موو ده مامكه كان له پشت ده ركه ی ئەو خه لوه ته وه جیده هيلتي. ئيستتا ته نيا خو يه تي و سر و رازه كان لای خوئی ئاشكرا ده كات، ئيتر به شيوه ی بپرکردنه وه، يان خه يال كرن، يان خه ون بينين و روئيا. له لای مني چيرۆكنووسيش به شيوه ی گيترانه وه ی ئەم خه ون و روئيا و به ده نك هيناني ئەو بيране كه له فه زايه كي تردا بواري دركانديان نييه، ئەوه يه كه فه زاي چيرۆكه كاني من به رته سك ده بيتته وه و زۆر جار له ژوو رتيكدا پرووده دات و گه ليك جار بيرو و خه يال و روئيايه ك، يان وينه يه كه، به سنگي ديواره كه دا بوئی ده بی به كه سه سايه تيه يه كه كه هه ر جوژه داوئند و هه لسو كه وت له گه ل كرنی باجدانه وه يه كي پتويست نييه، ئەمه پاساوی منه بو هه لباردنی فه زايه كي وا به رته سك.

له لايه كي تريشه وه ره نكه تۆ و ئەو كه سانه ش كه لي م نزيكن بزائن له نيوان ژباني شه خسي من و ژباني چيرۆكه كانم مه ودايه كي ئەوه نده زۆر نييه. من له ژوو رتيكدا ده ژيم كه به چاوي خه لكي دي ژوو رتيكي چۆله، به لام به راي من ته نيا له ژوو رتيكي ئاوا چۆل و ده ركه داخراودا بواري سه رده ره يناني جنۆكه كاني من ده ره خسي، كه دواتر له وانه يه ببه كه سه سايه تيي چيرۆكه كاني من.

ئهمه ش ره نكه هۆكارتيكي تر بيّ كه له خه لوه تيي ژباني واقيعي منه وه سه رچاوه ی گرتي.

* باشه په نابردنه به ر ژوو رتيكي ده ركه داخراوی ته ريک بيت وانبيه دوور كه وتنه وه له خه لك و كۆمه لگا بيّ؟

- پيم وانبيه من له خه لك دوور كه وتيسته وه، ره نكه به و راده يه كه پتوه نديي قه ره بالغي كۆمه لايه تيم نييه، له لايه كي تره وه ژبانيكي زۆر قه ره بالغم له گه ل ئەو شته دا هه يه كه من پتي ده لييم جنۆكه كانم و له راستيدا ئەو هاو رتيانه م كه دواتر به شيوه ی كه سه سايه تيي چيرۆكه كان ده رده كه ون. سه رچاوه ی ئەزموني ئەم ژبانه ش، ئەو پتوه ندييه كۆمه لايه تيه يانه ی منه كه سالانيكي زۆر له ناو خه لكدا ژياوم. من پيموايه بو چيرۆكنووسيتك ئه گه ر ساليك له ناو خه لكدا بژيت ده رفه تي ئەوه هه يه كه ده بان سال له خه لوه تدا بنووسيت. منيش زۆر زياتر له ساليك له ناو خه لكدا ژياوم و ئيستاش ئه گه رچي نه وه ك خه لك زۆر، به لام زۆر جار يش ها توچۆي ناو خه لك و براده ر ده كه م و گه رانم هه يه .

* له زۆر چيرۆكتدا كه لك ت له ته كنيكي «چيرۆك له چيرۆكدا» وه رگرتوو و هه ندی جار له ناوياندا كه سه سايه تيه ك ئاماده يه به ناوی چيرۆكنووس. هۆي ئەمه چيه ؟

- ئەمه به هيج شيوه يه ك لاسايي كرنه وه ی ئەو جوژه چيرۆكه بيانييه نييه كه چيرۆكنووس خوئی له چيرۆكا كاندا ده ركه وتوو. ئەه گه رچي گومان له وه دا نييه كه ئەو جوژه گيترانه وه يه ش له وانه يه كاري كرديته سه ر من و ئەمه ش كار كرديكي زۆر سروشتيه .

من پيموايه دنياي چيرۆك دنيايه كي ئەوه نده به ربلاوه، جيهاني گيترانه وه جيهانيكي ئەوه نده پر ئيمكانياته كه له ماوه ی ئەم دووسه د ساله دا كه چيرۆك به شيوه ی مؤديرن له ئارادايه، ئيمه وه ك هه موو چيرۆكي جيهاني په يمان به راده يه كي ئيجگار كه م له و ده رباي ئيمكانياتي گيترانه وه ی چيرۆك بر دووه و كه لكمان ليوه رگرتوو، ئەو جوژه گيترانه وه يه كه له هه ندی چيرۆكي ئەم دوايه مدا و له

خویندنه وه کهم به وه مه رجدار ده کهم که خویننه ته نیا به جوړی خویندنه وه کهم من رازی نه بی.

به رای من نه گهر مه ستووره وه کو ژنیکی خوینده وار، له لایه نالییه وه وه کو پیاویکی رۆشنبیر سهرکوت ده کرا که به ناحه زترین و ناجوامیرانه ترین شیوهی مومکین بو، نه گهر رۆشنبیرکی کورد له و سهرمه دا ژنه خوینده وار یکی سهرکوت ده کورد و سووکایه تی پیده کرد و سنووری بو پیگه یشتنی ژنیکی خوینده وار داده نا، ئیستاش له لایه نالیوانی ئیمه وه و ته نانه ت پیاوانی رۆشنبیره وه ژن سووکایه تی پیده کری و سنوور بو هه لسوکه وت و تیکۆشان و چالاکییه کانی داده نری.

نه گهر مه ستووره له لایه نالییه وه نه و زولمه ی لیده کرا، ئیستاش میردی خانمه شاعیره کهم چیرۆکه کهم منیش نه گهرچی نه کادییه و پیاویکی خوینده وار به هه مان چه که وه رووبه رووی ژنه کهم ده بیته وه که به هوی هه ندی تاییه تمه ندی له شی ژنه وه و به هوی سیکسه وه سووکایه تی پیده کات، نه مه یه کیک له هۆکاره کانی ده رکه وتنی مه ستووره له خه لوه تی که سی تی ژنی چیرۆکه که و رووبه روو بوونه و هیانه و ده یان هۆکاری تریش ده توانی له پشتی نه مه وه بیته، ده شی نه م که سی تییه ژنه، مه ستووره ی سهرده می خو ی بیته، ده شی ده رکیشانی نه و زه مه نه دووسه د ساله له ناو چیرۆکه کهم مندا نه وه بیته که له و زه مه نه دووردریژده ا روانینی پیاو بو ژن هیچ ئالوگۆرکی به سهردانه هاتوه. با له وه زیاتر هه ولی خویندنه وه نه و چیرۆکه نه ده یین و بو خویننه رانی به جی بیلین.

چیرۆکه دا که تو نامازه ی پیده کهم (نه و بالنده ...) به بروای من ژن هه نگاو یکی تریش دیته پیشه وه و هه نگاو یکی تر له و ژنه نریک ده که ویته وه که هه ز و خواستی خو به تی و هه ز و خواستی منیشه وه که مرۆقیکی نه و کۆمه لگایه، نه گهرچی کۆمه لگه بواری نه وه ی پینابه خشی که داوای هه موو مافه کانی خو ی بکات و ببیته مرۆقیکی ته و او کارا، لانیکه م به قه د ره گه زه به رامبه ره کهم، به لام ده یین له قوناغیکدایه که خه ون به کوشتنی پیاو وه ده بیته، که به لای منه وه نه و خه ونه خه ونی کوشتنی میرد نییه، به لکو خه ونی کوشتنی پیاو ناخی خو به تی که به درژیایی میژووی کۆمه لگای ئیمه پیاویکی چاویر و هه ره شه کهر و سهرکوت کهر بووه.

له و چیرۆکه دا ژن، خانم یکی شاعیر و خوینده وار و داهینانی هه یه و ده زانی مافی مرۆف چیه، مافی ژن به رامبه ره میرد و بنه ماله و ته نانه ت هه موو کۆمه لگه چیه، دیاره ژنیکی ناوا ناتوانی وه که ژنه کانی پیشوو ده سته وه ستان بی و توانای نه وه ی هه یه که ببیته که سی سهره کیی چیرۆک و ده نگی زالی چیرۆکه که بیت، نه مه ش به و مانایه نییه من دیسان ناراستگۆیان هه ندی سیفه تم دابته پال ژنیکی ناوا که له راستیدا سیفه تی نه و نه بو بیته و بیکه مه ژنیکی وا که ده ره قه تی هه موو ناتو او بیته کان دیت. ژنیکی ناواش هه موو نه زموونی میژووی ژن به ته نیا لای خو ی دووباره ده کاته وه. له ژنیکی شه خسی خویدا ده سته وه ستانییه کان و ته سلیم بوونه کانی به رامبه ره پیاو تاقی ده کاته وه، بیده نگ بوونه کانی به رامبه ره ده نگی زالی پیاو تاقی ده کاته وه و ژن له م چیرۆکه دا هه نگاو به هه نگاو به نه زموونی نویتر ده گات که نه ویش نه زموونی پساندنی زنجیری بیده سه لاتییه. نه مه ش چه ند هه نگاو تره له دوای به رای ده رکه وتنی ژنی کارا له کۆمه لگه ی ئیمه دا و له دنیای چیرۆکه کانی منیشدا.

* لای تو رووبه روو بوونه وه ی که سی تی سهره کیی چیرۆکه که له گه ل که سی تییه کی وه همی که «مه ستووره ی نه رده لانی» یه ئایا برینی میژوویه کی دووسه د ساله یه له لایه ن ژنی کۆمه لگه ی کوردییه وه، یان به راورد کردنی ژنی سهرده می مه ستووره به ژنی نه م سهرده مه یه؟

- زور ئایای تریش هه یه که ره نگه هه ق نه بی من وه لامی بده مه وه، نه گهرچی هه ز ناکه م خویندنه وه ی تاییه تی خو م له چیرۆکیک بو خویننه ر بگیرمه وه و خویننه ر له باز نه ی خویندنه وه ی خو م دا به ند بکه م، به لام